

КОРУПЦИЯТА В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ КАТО ПРЕЧКА ЗА ЧЛЕНСТВОТО НА БЪЛГАРИЯ В ЕВРОЗОНАТА

Доц. д-р Йордан Деливерски *

Резюме: Корупцията води до неефективност в разходването на публичните средства, като значителна част от предвидените средства в бюджета се отклоняват за неправомерни цели. Това води до недостиг на средства за ключови обществени услуги като здравеопазване, образование и инфраструктура, което от своя страна намалява икономическата устойчивост и стабилност на страната.

Корупцията в управлението на публичните финанси представлява сериозна пречка за икономическото развитие и финансовата стабилност на страните, които се стремят да се присъединят към Еврозоната. България се сблъсква с множество предизвикателства в борбата с корупцията, включително институционална слабост, политическа нестабилност и обществено недоверие към публичните институции.

Настоящата статия изследва ролята на корупцията в публичния сектор на България и нейното влияние върху усилията на страната за присъединяване към Еврозоната, анализирайки текущото състояние, основните предизвикателства и предлаганите решения.

Ключови думи: Корупция, публични финанси, Еврозона, финансова стабилност

CORRUPTION IN PUBLIC FINANCE MANAGEMENT AS AN OBSTACLE TO BULGARIA'S MEMBERSHIP IN THE EUROZONE

Assoc. prof. Jordan Deliversky, PhD *

Abstract: Corruption leads to inefficiency in spending public funds, with a significant part of the budget deviating for unlawful purposes. This leads to a shortage of funds for key public services such as healthcare, education and infrastructure, which on the other hand reduces the economic sustainability and stability of the country.

Corruption in public finance management is a serious obstacle to the economic development and financial stability of countries that seek to join the Eurozone. Bulgaria faces many challenges in fight against corruption, including institutional weakness, political instability and public distrust of institutions.

* Доцент в катедра „Национална сигурност”, УНИБИТ, доктор по „Организация и управление извън сферата на материалното производство”, e-mail: deliversky@yahoo.com, j.deliversky@unibit.bg

* Associate professor in department of National Security, University of Library Studies and Information Technologies, Sofia, Bulgaria; Doctor of Philosophy (Ph.D.), Organization and Management Outside the Sphere of Material Production, e-mail: deliversky@yahoo.com, j.deliversky@unibit.bg

This article examines the role of corruption in the public sector in Bulgaria and its influence on the country's efforts to join the Eurozone, analyzing the current state, the main challenges and the possible solutions.

Key words: *Corruption, Public Finance, Eurozone, Financial Stability*

ВЪВЕДЕНИЕ

Корупцията в публичния сектор представлява значителна пречка за постигане на икономическа стабилност и институционален интегритет, необходими за членство в Еврозоната. Тя подкопава общественото доверие, изкривява икономическите данни и води до неефективно разпределение на ресурсите, което е вредно за изпълнението на критериите от Маастрихт.

Еврозоната, включваща страните, които използват еврото като своя валута, е важна част от икономическата структура на Европейския съюз. Присъединяването към Еврозоната, върви ръка за ръка със справяне с фактори водещи до наличието на високи нива на корупция в държави-кандидати за членство във валутния съюз, като с внимание се проследяват и действията на държавите и предприетите от тях национални политики установяване и противодействие на корупцията.

Корупцията в публичното управление е сред основните пречки за членство и на България в Еврозоната, като възпрепятства спазването на критериите от Маастрихт и подкопава икономическата стабилност на страната. За да се присъединят всяка държава – кандидат към Еврозоната, тя трябва да изпълни строги икономически и правни стандарти, известни като критериите от Маастрихт. Тези стандарти осигуряват икономическа стабилност и съгласуваност между държавите членки в единното икономическо пространство. [5]

Въпреки наличието на конкретни критерии и строги правила, корупцията в публичното управление значително възпрепятства способността за изпълнение на тези стандарти, като засяга фискалната отговорност, икономическите резултати и институционалното доверие в държавите, в които е налице висока степен на корупционен риск.

КРИТЕРИИТЕ ОТ МААСТРИХТ

Еврозоната представлява група от държави членки на Европейския съюз (ЕС), които са приели еврото като своя официална валута. Присъединяването към Еврозоната не е автоматично; държавите трябва да изпълнят строго определени икономически и правни условия, известни като Маастрихтски критерии. Тези критерии са определени в Договора от Маастрихт, подписан през 1992 година, и имат за цел да осигурят икономическа стабилност и конвергенция между страните членки. [2]

Маастрихтските критерии са фундаментални за поддържането на стабилността и интегритета на Еврозоната. Те осигуряват, че новите членки са икономически стабилни, способни да поддържат устойчиви финансови практики и съвместими с останалите членки. Спазването на тези критерии е от съществено значение за укрепване на доверието в еврото и за насърчаване на дългосрочна икономическа стабилност и растеж в Европейския съюз. [1]

Маастрихтските критерии включват четири основни изисквания:

1. Ценова стабилност:

- Инфлационните нива не трябва да надвишават средното на трите най-добре представящи се държави членки с повече от 1.5 процентни пункта. Този критерий цели да осигури устойчивост на цените и да предотврати инфлационни шокове в новоприетите държави.

2. Стабилни публични финанси:

- Държавите трябва да поддържат бюджетен дефицит не по-голям от 3% от БВП и публичен дълг не по-висок от 60% от БВП. Тези изисквания са важни за предотвратяване на прекомерни дефицити и задлъжнялост, които биха могли да застрашат финансовата стабилност на Еврзоната.

3. Стабилност на обменния курс:

- Кандидатстващите държави трябва да участват в механизма на обменния курс (ERM II) за поне две години без значителни напрежения. Това изискване гарантира, че валутните курсове са стабилни и новите членки са способни да поддържат фиксиран курс спрямо еврото.

4. Дългосрочни лихвени проценти:

- Дългосрочните лихвени проценти не трябва да надвишават средното на трите най-добре представящи се държави членки с повече от 2 процентни пункта. Този критерий цели да осигури, че държавите имат стабилна и предсказуема финансова политика.

Маастрихтските критерии играят ключова роля за поддържане на стабилността и единството на Еврзоната по няколко причини: [3]

1. Осигуряване на икономическа стабилност:

- Критериите гарантират, че новите членки са икономически стабилни и способни да поддържат устойчиви финансови практики. Това предотвратява появата на икономически шокове, които биха могли да нарушат стабилността на целия валутен съюз.

2. Поддържане на доверието в еврото:

- Спазването на Маастрихтските критерии укрепва доверието на инвеститорите и гражданите в еврото като стабилна и надеждна валута. Това е от съществено значение за осигуряване на дългосрочна икономическа стабилност и привличане на инвестиции.

3. Фискална дисциплина:

- Критериите насърчават държавите да водят отговорна фискална политика и да избягват прекомерни дефицити и задлъжнялост. Това помага за поддържане на здрави публични финанси и предотвратява финансови кризи.

4. Хармонизация и конвергенция:

- Критериите осигуряват, че икономиките на новите членки са съвместими с тези на съществуващите членки. Това подпомага по-добрата интеграция и хармонизация в рамките на Еврзоната, като улеснява сътрудничеството и съвместната работа на държавите.

Спазването на тези критерии е от съществено значение за осигуряване на това, че новите членки няма да застрашат стабилността на валутния съюз. Корупцията

може значително да попречи на способността на дадена страна да изпълни тези изисквания. [8]

КОРУПЦИЯТА В ПУБЛИЧНОТО УПРАВЛЕНИЕ

Корупцията в публичното управление представлява злоупотреба с публична власт за лична изгода, включително корупционните практики могат да се проявят чрез осъществяването на дейности като подкуп, присвояване и фаворизиране и т.н. Корупцията подкопава общественото доверие в публичните органи и институции, както и в стабилността и доверието в правителството; изкривява пазарните операции и води до неефективно разпределение на ресурсите[9].

В контекста на предстоящото приемане членството в Евроната корупцията оказва влияние както следва:

- Увеличаване на публичните разходи: Корупцията често води до завишени разходи при обществени поръчки и неефективно разпределение на средствата, което затруднява поддържането на бюджетна дисциплина.
- Изкривяване на икономическите данни: Манипулираните икономически данни могат да скрият истинските инфлационни нива и други критични показатели, усложнявайки спазването на критериите от Маастрихт.
- Подкопаване на институционалното доверие: Наличието на висок корупционен риск и проявление на случаи на корупция, отслабва доверието в обществените институции, подкопавайки доверието на инвеститорите и понижавайки икономическите показатели.

НЕГАТИВНИ АСПЕКТИ ПОД ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА КОРУПЦИЯТА

Страни с високи нива на корупция често се сблъскват с по-високи инфлационни нива, по-големи фискални дефицити и по-бавен икономически растеж, което затруднява спазването на критериите от Маастрихт.

Финансовата криза в Гърция в края на 2000-те години подчерта сериозното въздействие на корупцията върху публичното управление и икономическата стабилност. Корупцията в данъчната администрация и обществените поръчки допринесе за фискални дисбаланси, подкопавайки усилията за спазване на критериите от Маастрихт. Въпреки присъединяването на страната към Евроната през 2001 г., Гърция се сблъска с прекомерни дефицити и дългове, което доведе до значителен икономически спад.

В сравнение с държави, които вече са се присъединили към Евроната, тези които се стремят към членство, също следва да овладеят негативните последици от масово ширеща се корупция, като държавите следва да понижат степента на корупционен риск и да докажат способност за устойчивост при постигнати добри резултати в борбата с корупцията.

Пример за влиянието на корупцията като негативен фактор за забавяне постигането на положителната оценка и категорично единодушно съгласие за постигнати критерии за приемане в Евроната може да се наблюдава в усилията на България и Румъния, които се стремят да се присъединят към Евроната, но при които нивата на корупционен риск са фактор имащ негативно влияние при присъединителната процедура за членство в Евроната. [4]

В България корупцията е сред основните пречки за осъществяване на икономическите реформи и сближаването с настоящите членки на Евроната. Усилията за

борба с корупцията включват конкретни действия насочени към съдебна реформа, увеличаване на капацитета на антикорупционните органи, като напредъкът е бавен и непостоянен. Непрекъснатите усилия на България за намаляване на корупцията са от решаващо значение за нейната перспектива за членство в Еврозоната.

ИНФЛАЦИЯ, ЦЕНОВА СТАБИЛНОСТ И ФИСКАЛНА ДИСЦИПЛИНА

Инфлацията и ценовата стабилност са критични фактори за приемането на държава в Еврозоната. Те осигуряват икономическата стабилност, укрепват доверието в еврото и насърчават устойчивия икономически растеж. Чрез прилагането на строга монетарна и фискална политика, успешна политика на борбата с корупцията и намаляване на корупционния риск, както и чрез осъществяване на задълбочено международното сътрудничество, държавите могат да постигнат необходимата ценова стабилност за успешна интеграция в Еврозоната.

Корупцията може да предизвика инфлационен натиск, като изкривява пазарните механизми и увеличава разходите. Например, корупционни практики в снабдителните вериги на основни стоки могат да доведат до изкуствени дефицити и увеличение на цените, допринасяйки за повишаване на общата инфлация.

Ценовата стабилност е основен фактор за икономическата стабилност. Ниските и стабилни нива на инфлация предотвратяват икономически трусове, които могат да дестабилизируют икономиката. Стабилните цени укрепват доверието на инвеститорите и гражданите в еврото. Това е от съществено значение за насърчаване на инвестициите и за гарантиране на дългосрочната икономическа стабилност на Еврозоната.

Ниските нива на инфлация са свързани с отговорна фискална политика и устойчив икономически растеж. Те насърчават ефективното управление на публичните финанси и предотвратяват прекомерни дефицити и дългове.

Борбата с корупцията и повишаването на ефективността в публичния сектор могат да намалят разходите и да подкрепят ценовата стабилност. Намаляване на корупционния риск и повишаване на ефективността в публичния сектор е значително по-лесно постижимо в условията на стабилно международно сътрудничество. Сътрудничеството с международни институции като Европейската централна банка и Международния валутен фонд може да предостави техническа помощ и най-добри практики за поддържане на ценова стабилност.

Поддържането на бюджетен дефицит в рамките на лимита на Маастрихт от 3% от БВП е предизвикателство в среди, където корупцията увеличава публичните разходи. Корупционни практики в обществените поръчки и наличие на висок корупционен риск при реализиране на инфраструктурните проекти, често водят до значителни преразходи и неефективност, влошавайки фискалния дефицит.

Реализирането на строга фискална дисциплина е особена важност и предвид обстоятелството, че корупцията може индиректно да доведе до неустойчиви нива на публичен дълг [6]. Страни с високи нива на корупция често се затрудняват да поддържат съотношението на дълг към БВП в рамките на лимита на Маастрихт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За подобряване на спазването на критериите от Маастрихт и улесняване на членството в Еврозоната, държавите трябва да предприемат решителни антикорупционни мерки. Едновременно с въвеждането на подобни мерки, те могат да въведат ефективно използване на инструменти за анализ на данни за откриване наличието

на риск, особено по отношение на откриване на аномалии във финансовите трансакции и процеси при реализиране на обществени поръчки. [7]

Установяването и предотвратяването на корупционни практики и дейности, като част от борбата с корупцията в публичния сектор, е от съществено значение за страните, които се стремят да се присъединят към Евророната. Чрез прилагането на всеобхватни насоки и решения страните могат да подобрят своята институционална стабилност и интегритет, да подобрят финансовите си показатели и на постигнат икономическа стабилност, посредством спазване на критериите от Маастрихт. Тези усилия не само подобряват перспективите за членство в Евророната, но и способстват за устойчив икономически растеж и добро управление на всяка една държава. Борбата с корупцията е не само морално задължение, но и практическа необходимост за постигане на устойчив икономически растеж и интеграция в Евророната.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Договор за функционирането на Европейския съюз от 13 декември 2007 г. – консолидиран текст, ОВ С 202, 7.6.2016 г., стр. 47–360
2. Договор от Маастрихт от 7 февруари 1992 г. (ОВ С 191, 29.7.1992 г., стр. 1 - 112)
3. Council of European Union, The pillars of Europe. The legacy of the Maastricht treaty after 25 years, 2018, ISBN: 978-92-824-6511-0
4. ОЕСЕ, Government at a glance: Western Balkans, 2020, ISBN: 978-92-647-0118-2
5. Захариев, М., Най-често допускани нарушения на правилата за защита на личните данни и средства за тяхното избягване, ОБЩЕСТВОТО на знанието и хуманизмът на XXI век: Сборник с научни доклади от XIX-та Национална научна конференция с международно участие 1 ноември 2021 г., София: За Буквите – О Писменехъ, с. 368-378. ISSN 2683-0094
6. Захариев, М., За съотношението между понятията неплатежоспособност и свърхзадълженост., сп. „Търговско и облигационно право“, София: Труд и право, 2016 г., кн. 11, с. 59-66, ISSN 1314-8133
7. Нейкова, М., Служебният обмен на данни – водещ принцип в комплексното административно обслужване, Издание: ИУ Варна; Година: 2018.
8. Стоева, Д., Ст., Йорданова, Глобалното гражданско общество и стратегиите за социална промяна, Сборник: „Академични партньорства в сферата на националната сигурност“. Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“ Шумен, 2022. 131-134 стр. ISBN 978-619-201-571-8
9. Angelov, G. National Security And National Power Of Contemporary State. In: Contemporary strategies and innovations in the knowledge management. Sofia: Za bukвите – O pismeneh, 2022, ISSN 2535-0250